

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 18/2020-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. januára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia čl. 2 a základných práv podľa čl. 46, čl. 47 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 250/2004 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, sťažnostná argumentácia a návrh rozhodnutia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. apríla 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 2 a základných práv podľa čl. 46, čl. 47 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“),

práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 250/2004 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Ústavná sťažnosť po jej doručení nebola pridelená sudcovi spravodajcovi. Plénum ústavného súdu prijalo 16. októbra 2019 Dodatok č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“). Podľa čl. X bodu 5 rozvrhu práce veci, ktoré neboli v období od 17. februára 2019 do 16. októbra 2019 pridelené sudcom spravodajcom, boli prerozdelené náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov medzi sudcov menovaných do funkcie 10. októbra 2019. Ústavná sťažnosť bola pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Duditšovi a v zmysle čl. II bodu 3 rozvrhu práce bola prejednaná vo štvrtom senáte ústavného súdu, ktorý pracuje v zložení Miroslav Duriš (predseda senátu), Libor Duľa a Ladislav Duditš (členovia senátu).

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že okresným súdom je na základe žaloby podanej sťažovateľom 26. júla 2004 vedené napadnuté konanie o zaplatenie sumy 1 701,85 € s príslušenstvom proti Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že napadnuté konanie nie je ani po „14 rokoch, 8 mesiacoch a 4 týždňoch (5384 dní)“ skončené, čím je podľa jeho názoru porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Sťažovateľ podal 13. marca 2019 podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v napadnutom konaní. Podpredsedníčka okresného

súdu prípisom sp. zn. 1 SprV 98/2019 z 11. apríla 2019 upovedomila sťažovateľa o vybavení jeho sťažnosti a uznala ju sčasti za dôvodnú.

6. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci samej nálezom rozhodol:

„1 Základné právo Ústavy Slovenskej republiky, čl.46,47 čl.2 Pravo na súdnu a inú Právnu Ochranu . 48 ods.2 na spravodlivé súdne konanie upravené v či. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane Ľudských práv a základných slobôd a dodatkového protokolu čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudáckych páv a základných slobôd... sťažovateľa [REDAKOVANÉ] občana Slovenskej republiky postupom Porušovateľa Okresného sudu Bratislava I v konaní č. k. 10C/250/2004 bolo porušené...

2. Nariadiť Porušovateľovi, ako súdu, konať bez zbytočných prietáhov... Navrhujem aby ústavný sud mi priznal spravodlivé zadosťučinenie vo výške Desať tisíc EUR 10 000 EUR...“

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene

a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

10. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Podľa čl. 2 ods. 1 ústavy štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo.

12. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

13. Podľa čl. 2 ods. 3 ústavy každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť

takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

16. Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

17. Podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

18. Podľa čl. 47 ods. 1 ústavy každý má právo odoprieť výpoveď, ak by ňou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe.

19. Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

20. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

21. Podľa čl. 47 ods. 4 ústavy kto vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie podľa odseku 2, má právo na tlmočníka.

22. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

23. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

24. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

25. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľa spočíva v námietke porušenia jeho práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov, keď okresný súd v napadnutom konaní vec právoplatne neskončil a konanie trvá už viac ako 14 rokov.

III.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 250/2004

26. Ústavný súd konštatuje, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadnejších rozdielov, a preto aj vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti rešpektuje judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a vychádza z nej, možno ich namietané porušenie posudzovať v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti spoločne.

27. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu, a preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec

prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. I. ÚS 10/98, III. ÚS 224/05).

28. Ústavný súd si na účely preskúmania opodstatnenosti sťažovateľových námietok o neprimeranosti dĺžky napadnutého konania zapožičal spis okresného súdu sp. zn. 10 C 250/2004 (ďalej len „zapožičaný súdny spis“).

29. Ústavný súd zo zapožičaného súdneho spisu zistil, že napriek skutočnosti, že napadnuté konanie trvá od roku 2004 a vec nie je právoplatne skončená nie je možné vysloviť porušenie sťažovateľovho základného práva na prejednanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ani porušenie jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to z viacerých dôvodov.

30. K počiatočnej fáze napadnutého konania je potrebné uviesť, že tak, ako to zo zapožičaného súdneho spisu vyplýva, sťažovateľ doručil 26. júla 2004 okresnému súdu žalobu bez určitého, jasného a zrozumiteľného petitu, v dôsledku čoho ho súd musel vyzývať na odstránenie väd návrhu na začatie konania, čo viedlo k predĺženiu napadnutého konania z dôvodov na strane sťažovateľa. Sťažovateľ vady návrhu na začatie konania odstránil podaním doručeným okresnému súdu 7. februára 2005 a zároveň požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom až 15. júla 2005 doručil okresnému súdu doklady potrebné na rozhodnutie o oslobodení od súdnych poplatkov. Zároveň požiadal o ustanovenie právneho zástupcu. Následne okresný súd zisťoval, či sú u sťažovateľa splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov.

31. Ústavný súd konštatuje, že ďalší priebeh napadnutého konania je poznačený jednorazovou dlhšou nečinnosťou okresného súdu, ktorý až prípisom z 25. apríla 2008 opätovne vyzval sťažovateľa k dokladovaniu jeho osobných a majetkových pomerov. V tejto súvislosti však ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy

(I. ÚS 46/01, II. ÚS 57/01). Vzhľadom na uvedené ústavný súd prihliadol pri komplexnom posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa predovšetkým na ďalší priebeh napadnutého konania tak, ako to je uvedené ďalej.

32. V nasledujúcom období rozhodoval okresný súd o ustanovení právneho zástupcu sťažovateľovi na zastupovanie v napadnutom konaní. Okresný súd uznesením z 12. mája 2009, ktoré bolo zmenené 22. júna 2009 a 15. decembra 2009, ustanovil sťažovateľovi postupne troch právnych zástupcov, a pritom každý z nich odmietol poskytovať sťažovateľovi právnu pomoc z dôvodov pracovnej vyťaženia. Následne okresný súd ustanovil sťažovateľovi ako právneho zástupcu Centrum právnej pomoci, Námestie slobody 12, Bratislava, IČO 30798841 (ďalej len „Centrum právnej pomoci“). Túto časť konania nie je možné považovať za zbytočné prietahy v konaní. Po tomto rozhodnutí okresný súd nariadil pojednávanie na 16. máj 2011.

33. V dôsledku sťažnosti podanej Centrom právnej pomoci sa spis nachádzal na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) od 18. augusta 2011 do 28. septembra 2011. Po vrátení veci okresný súd nariadil pojednávania na 7. marec 2012 a 12. september 2012, ktoré boli odročené na základe žiadostí sťažovateľa. Okresnému súdu bolo 7. novembra 2012 doručené oznámenie Centra právnej pomoci o tom, že sťažovateľovi bol odňatý nárok na poskytnutie právnej pomoci z dôvodu, že nepredložil doklady nevyhnutné na posúdenie trvania tohto nároku. Z uvedeného dôvodu Centrum právnej pomoci požiadalo o prerušenie napadnutého konania s odôvodnením, že sťažovateľ sa proti rozhodnutiu o odňatí nároku na právnu pomoc odvolal a na Krajskom súde v Košiciach sa pod sp. zn. 5 Sp 14/2012 vedie konanie o tomto odvolaní sťažovateľa. Napadnuté konanie bolo následne uznesením z 27. februára 2013 prerušené do právoplatného skončenia konania vedeného Krajským súdom v Košiciach pod sp. zn. 5 Sp 14/2012.

34. Po rozhodnutí Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Sp 14/2012 okresný súd v napadnutom konaní nariadil pojednávania na 5. marec 2014, 14. apríl 2014, 28. máj 2014 a 25. jún 2014. Všetky tieto pojednávania boli odročené na žiadosť sťažovateľa. Okresný súd nariadil ďalšie pojednávanie na 24. november 2014, ktoré hneď

v úvode žiadal sťažovateľ odročit' z dôvodu, že bude opätovne žiadať Centrum právnej pomoci o ustanovenie právneho zástupcu. Okresný súd tejto žiadosti sťažovateľa vyhovel. Následne Centrum právnej pomoci na dopyt okresného súdu oznámilo, a to podaniami z 8. decembra 2014 a 21. januára 2015, že sťažovateľ nepožiadala o poskytnutie právnej pomoci.

35. Okresný súd nariadil pojednávanie na 11. november 2015, ktoré bolo odročené opätovne na žiadosť sťažovateľa. Okresný súd následne na pojednávaní konanom 11. januára 2016 vo veci meritórne rozhodol. V dôsledku odvolania, ktoré podal sťažovateľ sa spis v období od 4. apríla 2016 do 9. mája 2018 nachádzal na krajskom súde. Po vrátení veci okresnému súdu zákonná sudkyňa nariadila 10. decembra 2018 pojednávanie na 10. apríl 2019. Okresný súd na pojednávaní konanom 10. júna 2019 vo veci meritórne rozhodol.

36. Ústavný súd považuje za nevyhnutné zdôrazniť, že jedným z účinkov podania žaloby na súde je vznik povinnosti súdu ako orgánu ochrany práva vec prejednať a rozhodnúť v primeranom čase. Na druhej strane však naplnenie tejto povinnosti súdu je v priebehu súdneho konania determinované jednotlivými dispozičnými úkonmi sporových strán. Ak preto sťažovateľ počas celého trvania konania osemkrát požiadala o odročenie nariadených pojednávaní, nie je možné na túto skutočnosť neprihliadať. Celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania ďalej podstatne ovplyvnila aj skutočnosť, že v priebehu napadnutého konania bol sťažovateľovi odňatý nárok na poskytnutie právnej pomoci (rozhodnutím z 9. mája 2012, pozn.) výlučne z dôvodov na jeho strane, keď nereagoval na výzvu Centra právnej pomoci a potrebné doklady nepredložil, v dôsledku čoho bolo konanie prerušené do 24. októbra 2013.

37. Ústavný súd prihliadol aj na skutočnosť, že spis sa počas konania trikrát nachádzal na krajskom súde na rozhodovanie o podaných odvolaniach, a to v obdobiach od 2. februára 2010 do 26. marca 2010, od 18. augusta 2011 do 28. septembra 2011 a od 4. apríla 2016 do 9. mája 2018. V týchto obdobiach okresný súd nemohol ovplyvňovať priebeh napadnutého konania.

38. Napokon ústavný súd zistil, že sťažovateľ podal predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní podľa zákona o súdoch a po jej vybavení došlo k urýchlenému rozhodnutiu vo veci (sťažnosť bola podaná 13. marca 2019, vec bola meritórne rozhodnutá 10. júna 2019).

39. Ústavný súd pripomína, že pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu.

40. Ústavný súd aj pri posudzovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa prihliadol na spomínané kritériá a dôsledne vyhodnotil všetky už uvedené konkrétne okolnosti napadnutého konania. Ústavný súd dospel v tomto prípade k záveru, že jeho celková dĺžka bola výrazne ovplyvnená správaním sťažovateľa ako účastníka (strany sporu), predovšetkým podaním vadnej žaloby, neposkytnutím súčinnosti pri ustanovení právneho zástupcu a opakovanými žiadosťami o odročenie pojednávania. Na druhej strane je potrebné vytknúť okresnému súdu jednorazovú dlhšie trvajúcu nečinnosť pri rozhodovaní o oslobodení sťažovateľa od súdnych poplatkov (bod 31 odôvodnenia), ktorú uznal aj predseda okresného súdu vo vybavení sťažnosti na prieťahy v konaní.

41. Po komplexnom vyhodnotení dospel ústavný súd k záveru, že napadnutým konaním nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

III.2 K namietanému porušeniu čl. 2 a základných práv podľa čl. 46 a čl. 47 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 250/2004

42. Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 2, čl. 46 a čl. 47 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu v napadnutom konaní, sťažovateľ túto časť svojej ústavnej sťažnosti nijakým ústavnoprávne relevantným spôsobom neodôvodnil, a preto v súlade so stabilnou judikatúrou ústavného súdu (m. m. III. ÚS 26/2012, III. ÚS 241/2013, III. ÚS 244/2014, I. ÚS 291/2017) bolo potrebné ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

43. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

44. S prihliadnutím na výsledok predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ústavný súd nepristúpil v danej veci k odstraňovaniu nedostatku zákonom predpísaných náležitostí ústavnej sťažnosti, ktoré spočívajú aj v absencii právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom, a to navyše za situácie, keď sťažovateľ o ustanovenie právneho zástupcu ani nežiadal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. januára 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu